

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De Amsterdamse herberg (1450-1800)

Hell, M.

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Hell, M. (2017). De Amsterdamse herberg (1450-1800): Geestrijk centrum van het openbare leven.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <http://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

De Amsterdamse herberg (1450-1800)

Geestrijk centrum van het openbare leven

Maarten Hell

Opgedragen aan Esther, Max en Nora

‘Los científicos dicen que estamos hechos de átomos, pero a mí un pajarito me contó
que estamos hechos de historias’
Eduardo Galeano

*Ihr grünen Totenkränze
Könnt wohl die Zeichen sein,
Die müde Wanderer laden
In 's kühle Wirtshaus ein.*
Johann Ludwig Wilhelm Müller, *Das Wirtshaus*

Omslag: Hendrik Segersz van der Kamp met zijn familie in een herberg. Jan Miense Molenaer, ca. 1647-48.
Olieverf op paneel, 48,9 x 66,4 cm. Particuliere collectie, Zwitserland.

De Amsterdamse herberg (1450-1800)
Geestrijk centrum van het openbare leven

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT
ter verkrijging van de graad van doctor
aan de Universiteit van Amsterdam
op gezag van de Rector Magnificus
prof. dr. ir. K.I.J. Maex

ten overstaan van een door het College voor Promoties ingestelde
commissie, in het openbaar te verdedigen in de Aula der Universiteit
op vrijdag 3 november 2017, te 13.00 uur
door Maarten Hell
geboren te Amsterdam

Promotiecommissie:

Promotor: prof. dr. G.H. Janssen, Universiteit van Amsterdam

Copromotor: dr. C.M. Lesger, Universiteit van Amsterdam

Overige leden:

prof. dr. M.R. Prak, Universiteit Utrecht

prof. dr. M.P.C. van der Heijden, Universiteit Leiden

prof. dr. H.F.K. van Nierop, Universiteit van Amsterdam

prof. dr. C.J. Zandvliet, Universiteit van Amsterdam

prof. dr. G. van Tussenbroek, Universiteit van Amsterdam

prof. dr. R.A.M. Aerts, Universiteit van Amsterdam

Faculteit der Geesteswetenschappen

Inhoudsopgave

Inleiding	6
Afkortingen	16
Inhoudsmaten	17

Deel I

Het ontluikende herbergwezen, 1450-1578

Hoofdstuk 1 Eerste tappers	19
Hoofdstuk 2 Overheidstaken	26
Hoofdstuk 3 'Oneerlijke' zaken	35
Hoofdstuk 4 Handelsherbergen	43
Hoofdstuk 5 Hanzewaarden	50
Hoofdstuk 6 Stadsgasten	57
Hoofdstuk 7 Brassers in kloosters	68

Deel II

Bloeiperiode, 1578-1800

Hoofdstuk 8 Alteratie	75
Hoofdstuk 9 Prinsenhof en doelens	87
Hoofdstuk 10 Herenherbergen	96
Hoofdstuk 11 Stadsherbergen	112
Hoofdstuk 12 'Suyp-stad'	121
Hoofdstuk 13 Gildeherbergen	129
Hoofdstuk 14 Veilingherbergen	137
Hoofdstuk 15 Slaapbazen	157
Hoofdstuk 16 Vreemde waarden	170
Hoofdstuk 17 Duitsers en Scandinaviërs	177
Hoofdstuk 18 Fransen en Engelsen	187
Hoofdstuk 19 Eethuizen	196
Hoofdstuk 20 Koffiehuizen	203
Hoofdstuk 21 Doolhoven	213
Hoofdstuk 22 Gokken en dierenspel	222
Hoofdstuk 23 Balspelen	234
Hoofdstuk 24 Muziekherbergen	241
Hoofdstuk 25 Speelhuizen	249
Hoofdstuk 26 Criminaliteit	260
Hoofdstuk 27 Misfortuin	272
Hoofdstuk 28 Plaagpachten	282
Hoofdstuk 29 Nieuwe Wegen	292
Hoofdstuk 30 Genootschappen	302
Hoofdstuk 31 Partijgangers	307
Hoofdstuk 32 Politisering	315
Hoofdstuk 33 Buitenherbergen	332
Hoofdstuk 34 Interieur	344
Hoofdstuk 35 Bedrijfsvoering	357
Hoofdstuk 36 Reclame	370

Epiloog	382
---------	-----

Samenvatting	390
<i>Summary</i>	396
Dankwoord	402
Bijlagen (1-4)	403
Archivalia	407
Bibliografie	408
Verantwoording	429